

Koraszülött gyermek gyógytornász szemmel I.

Érzékeny, törékeny, csodálatos. Ezek a szavak jutnak eszembe elsőként, ha egy korábban érkezett gyermekre gondolok. A várandósság három trimesztere nem csak a leendő édesanya és édesapa számára jelent felkészülési időt, hanem az anyaméhben növekvő magzatnak is. Szüksége van a **tapasztalatszerzésre**, mely segíteni fogja a megszületését, a kinti világban történő fejlődést.

Minél korábban születik egy gyermek, annál több eltérő inger befolyásolja idegrendszerének fejlődését. Megszületés után megszűnik az anyaméh és a magzatvíz védő, külvilág ingereit szűrő hatása, helyette erősebb, olykor fájdalmas ingerek kapnak teret. Szerencsére a mai koraszülött intenzív osztályok egyre inkább bababarát hozzáállással és felszereltséggel működnek, ami nagyban hozzájárul a negatív ingerek csökkentéséhez, azonban az anyaméh környezete és az általa nyújtott feltételek nem hasonlíthatók az inkubátortérhez.

Miben befolyásolja a koraszülött gyermek fejlődését a hirtelen **megváltozott környezet**?

Méhben belül a magzatvíz optimális környezetet biztosít a gyermek saját és az anya mozgásainak érzékeléséhez, az utolsó trimeszter végén a méh ráfeszül a magzat testére, ezáltal biztosított a bőrrel történő (taktilis érzékelés) tapasztalatszerzés és a helyzetérzékelés (propriocepció). Amikor a méhen belüli fejlődés váratlanul megszakad, az idegrendszeri fejlődés is megváltozik, egy egészen más környezetben kell helytállnia a gyermeknek. A levegő 800 x ritkább közeg, mint a magzatvíz, ezáltal az inkubátorba került újszülöttnél taktilis és proprioceptív alulstimuláció (hipostimuláció) jön létre. Nincs együttmozgás az anyával, a gravitációval szemben kell mozognia, amely nagyobb kihívás egy kissúlyú koraszülöttnél és a vestibuláris (egyensúlyi) hatások is kevésbé érvényesülnek. Hang-, és fényingerből viszont nincs hiány, jellemzően túlingerlődnek (hiperstimuláció). Ezen ingerfeldolgozási formákat összefoglaló néven a **szenzoros idegrendszerhez** soroljuk.

Gyógytornászhoz általában a mozgásfejlődés késlekedése miatt érkezik egy koraszülött, a védőnő vagy a házi gyermekorvos javaslatára. A szülőknél a koraszülés után rengeteg bizonytalanság, szorongás van. Kiderül-e, mi állhatott a koraszülés hátterében, mikor kerülhet haza a kórházból a gyermek, lesz-e maradandó károsodása, hogyan segíthetek neki. Ezek az aggodalmak idővel enyhülnek, de addig is nagyon fontos, hogy a gyermekek fejlődését a

korrigált kor szerint vegyük figyelembe. Ez azt jelenti, hogy nem a tényleges születés időpontjához képest nézzük a koraszülött gyermek fejlődését. Például egy 32. gesztációs héten született gyermek 8 héttel hamarabb érkezett, így a valós korából azt a 2 hónapot visszaszámoljuk. Tehát egy 32. gesztációs héten született 4 hónapos koraszülött valójában korrigált kor szerint 2 hónapos. Azért lényeges ennek figyelembevétele, mert a szülőket számos felesleges stressztől kímélheti meg. Ha még nem kell bizonyos „mérőköveknek” tartania a fejlődésben, ne sietessük a gyermeket.

Az első évben a mozgásfejlődés a legmeghatározóbb fejlődési terület, itt történnek a legszembetűnőbb változások. Az előbbieken leírtak alapján és tapasztalataim szerint is megfigyelhető, hogy a koraszülött gyermekek szenzoros idegrendszere különböző mértékben érintett lehet, mely magával vonhat **mozgásfejlődésbeli eltéréseket**. Például, amikor a gyermek megtanulja a kezét, ujjait a szájába venni, ahhoz használja a bőrérzékelést és saját mozgásának érzékelését. Egy koraszülött gyermek kevésbé tudta megélni a magzati tapasztalatszerzést, neheztette válhat az ingerfeldolgozása mind a környezetből, mind a saját

testéből. Ez azt jelenti, hogy nem képes az ingerre úgy válaszolni, hogy ne veszítse el biztonságérzetét, illetve nehézségek nélkül vegyen részt a környezete eseményeiben. Egy másik példa, amikor azt tapasztaljuk, hogy egy koraszülött gyermek nem kezd el forogni, érdemes megvizsgálni, hogy a megváltozott ingerfeldolgozás állhat-e a késlekedő mozgásfejlődés hátterében. Lehetséges, hogy a saját test érzékelése, vagy a környezeti ingerek nem támogatják a forgást, nem pedig az izomtónus gyengesége, feszessége miatt nem indul be a forgás.

A következő cikkben azokat a **figyelfelkeltő jeleket** fogom felsorakoztatni, amelyek a 0-15 hónapos korosztály mozgásfejlődésében tapasztalhatók. Valamint olyan tanácsokat fogalmazok meg, mellyel könnyedén, otthoni körülmények között támogathatjuk a gyermekek fejlődését.

Szerző:

Tyukász Brigitta
gyógytornász